Lieta Nr. 1A68007218/19
Nr. 1-0072-18/19
ECLI:LV:RPPT:2018:1030.1A68007218.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2018. gada 30. oktobrī

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa,
tiesnese S.Groza,
rakstveida procesā izskatīja administratīvā pārkāpuma lietu sakarā ar akciju sabiedrības „/Nosaukums A/" sūdzību par Veselības inspekcijas vadītājas /datums/lēmumu Nr. /lēmuma numurs/.

Aprakstošā daļa

/datums/sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols un ar /datums/lēmumu Nr. /lēmuma numurs/ akciju sabiedrības „/Nosaukums A/" (turpmāk – AS „/Nosaukums A/") saukta pie administratīvās atbildības atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestajai daļai, uzliekot naudas sodu 2500 EUR apmērā.

Minēto lēmumu apdrošināšanas AS „/Nosaukums A/" (turpmāk arī – Sūdzības iesniedzēja) pārsūdzēja un ar Veselības inspekcijas vadītājas (turpmāk arī – Iestādes) /datums/lēmumu Nr. /lēmuma numurs/ (turpmāk arī – Lēmumu) minētais lēmums atstāts negrozīts.

Lēmumā norādīts, ka Veselības inspekcijas amatpersonas /datums/veica plānveida pārbaudi Sūdzības iesniedzējas aptiekā „/Nosaukums B/", /adrese/ (turpmāk – Aptieka). Pārbaudes laikā, pārbaudot Aptiekā recepšu zāļu izsniegšanas kārtību un pamatotību, tika konstatēts, ka recepšu zāļu izsniegšanā Aptiekā nav ievērotas Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punkta prasības. Minētais fiksēts /datums/kontroles aktā Nr. /akta numurs/ (turpmāk – Kontroles akts).

Līdz ar to tika uzsākta administratīvā pārkāpuma lietvedība un sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols Nr. /protokola numurs/ par to, ka Sūdzības iesniedzēja nav veikusi nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu Ministru kabineta 2011. gada 19. oktobra noteikumu Nr. 800 „Farmaceitiskās darbības licencēšanas kārtība" (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr. 800) 81. punktā un 81.1. apakšpunktā noteiktos nosacījumus.

Lietā ir konstatējama administratīvā pārkāpuma protokola numerācijā tehniskas dabas pārrakstīšanās kļūdu, kuras iemesls ir dokumentu vadības sistēmas kļūda un kuras dēļ protokolam tika piešķirts nepareizs numurs, proti, /numurs/, tāpēc, ievērojot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 278.[1] panta trešajā daļā noteikto, Iestāde veic šīs kļūdas labojumu, izlabojot dokumentu vadības sistēmas ģenerētā administratīvā pārkāpuma protokola numura pārrakstīšanās kļūdu, labojot protokola Nr. /numurs/ uz Nr. /numurs/, kā arī norāda, ka veiktais labojums neietekmē ne protokola, ne lēmuma par soda piemērošanu saturu pēc būtības.

Lietā konstatēts, ka Sūdzības iesniedzēja ir pārkāpusi Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punkta un 42. panta prasības, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punkta un 81.1. apakšpunkta prasības.

Izvērtējot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 32. panta noteiktos soda piemērošanas kritērijus, ņemot vērā pārkāpuma raksturu un veidu, Sūdzības iesniedzējai a r /datums/lēmumu Nr. /lēmuma numurs/ par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestajā daļā paredzētu pārkāpumu, proti, par zāļu izplatīšanas noteikumu pārkāpšanu, uzlikts naudas sods 2500 EUR apmērā bez zāļu konfiskācijas.

Izskatot Sūdzības iesniedzējas sūdzību un izvērtējot lietā gūtos pierādījumus kopumā, secināms, ka Sūdzības iesniedzēja ir pamatoti saukta pie administratīvās atbildības par lietā konstatēto pārkāpumu. Administratīvā pārkāpuma protokols un lēmums par soda piemērošanu ir sastādīti atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 248.[1] un 274. pantā noteiktajām prasībām.

Izvērtējot minētā kodeksa 32. panta noteiktos soda piemērošanas kritērijus, lemjot par konkrēta administratīvā soda piemērošanu, ņemot vērā pārkāpuma raksturu un veidu, un, ievērojot veselības inspekcijas 2011. gada 20. maija iekšējo noteikumu „Administratīvā soda sankciju piemērošanas principi", kas publicēti veselības inspekcijas mājas lapā, vadlīnijas, Sūdzības iesniedzējai par lietā konstatēto pārkāpumu, proti, par zāļu izplatīšanas noteikumu pārkāpšanu uzlikts naudas sods 2500 EUR apmērā bez zāļu konfiskācijas.

Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 885 „Zāļu klasifikācijas kārtība" (turpmāk arī – Ministru kabineta noteikumi Nr. 885) paredz, ka Zāļu valsts aģentūra, pieņemot lēmumu par zāļu reģistrāciju (pārreģistrāciju), vienlaikus nosaka, kas ir recepšu vai bezrecepšu zāles.

Farmācijas likums definē, ka recepšu zāles ir zāles, kuru farmakoloģiskās īpašības , stiprums, daudzums iepakojumā, lietošanas veids un lietošanas izraisītās iespējamās blakusparādības bez medicīniskās uzraudzības var radīt tiešus vai netiešus draudus pacienta veselībai.

Farmācijas likums paredz, ja zāles noteiktas kā recepšu zāles, aptiekā tās drīkst izsniegt tikai pret attiecīgu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noformētu ārsta recepti. Recepšu zāļu apriti Veselības inspekcija kontrolē katrā aptiekas plānveida kontrolē. Inspekcijas veiktajās plānveida kontrolēs nereti konstatēti pārkāpumi recepšu zāļu izsniegšanā, kad aptiekām peļņa rūp vairāk par pakļaušanos tiesiskajam regulējumam, kad tiek atrasti veidi, kā apiet normatīvo aktu prasības zāļu izplatīšanā. Tas it īpaši viegli izdarāms, ja blakus aptiekai ir ārstniecības iestāde vai aptieka atrodas ārstniecības iestādes telpās, tad aptiekai uz vietas pieejamais ārsts vajadzīgās receptes izraksta. Ja ārsts gluži nav uz vietas pieejams, tad aptiekas pārstāvji paši iziet pie ārsta un palūdz izrakstīt vajadzīgās receptes. Tiesiskā regulējuma apiešanas gadījumā galu galā aptiekā recepšu un izsniegto medikamentu skaits sakrīt. Šādās aptiekās visu sakārto klientam ērtā veidā: izsniedz prasīto medikamentu bez receptes un vēlāk sagādā vajadzīgās receptes, lai būtu ko uzrādīt pārbaudes veicējiem.

Konkrētās Aptiekas kontroles laikā, veicot recepšu zāļu izsniegšanas atbilstības normatīvo aktu prasībām pārbaudi, tika konstatēts, ka Sūdzības iesniedzējai piederošajā Aptiekā zāles izsniegtas bez attiecīgām normatīvajos aktos noteiktā kārtībā noformētām ārsta receptēm, tādējādi neievērojot Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas pirmā punktā noteikto par to, ja zāles noteiktas kā recepšu zāles, aptiekā tās drīkst izsniegt tikai pret attiecīgu

normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noformētu ārsta vai praktizējoša veterinārārsta recepti.

Turklāt, Aptiekas kontroles laikā, izvēles kārtībā pārbaudot dažādu recepšu zāļu izsniegšanas pamatotību, Aptiekas pārstāvis nevarēja uzrādīt receptes vai pieprasījumus par zāļu izsniegšanu 8 zāļu iepakojumiem, kā arī tika konstatēts pārkāpums recepšu noformēšanā.

Saskaņā ar normatīvo regulējumu zāļu receptes ir jāuzglabā aptiekā un aptieka nodrošina receptes datu un informācijas par izsniegtajām zālēm uzglabāšanu aptiekā tā, lai nodrošinātu Veselības inspekcijai pārbaudes laikā iespēju pārbaudīt zāļu izsniegšanas pamatotību.

/datums/veiktā kontrole Aptiekā bija iepriekš paziņota pārbaude, līdz ar to Aptiekai bija laiks sagatavoties pārbaudei, sagatavot visu kontrolei nepieciešamo dokumentāciju.

/datums/pārbaudē konstatēto pārkāpumu bija veicis pārbaudes brīdī strādājošais Aptiekas darbinieks (fiziska persona), taču Aptiekas darbinieks konkrētajā situācijā rīkojās kā juridiskas personas (Sūdzības iesniedzējas) algots darbinieks, un ne jau personīgās peļņas gūšanai, bet gan darbojas juridiskās personas vārdā un interesēs, lai veicinātu zāļu apgrozījumu un peļņu juridiskās personas (Sūdzības iesniedzējas) interesēs, tāpēc Aptiekas darbinieka darbības konkrētajā gadījumā attiecināmas uz juridiskās personas darbībām.

Aptiekas vadītājs ir algots darbinieks, kurš neveic individuālu vai personisku darbību. Aptiekas vadītājs ir juridiskās personas (Sūdzības iesniedzējas) algots darbinieks, kurš pieņemts darbā Aptiekā nevis personīgās peļņas gūšanai, bet, lai veicinātu zāļu apgrozījumu un peļņu juridiskās personas interesēs, tāpēc Aptiekas darbinieku (Aptiekas vadītājas, Aptiekas farmaceitu un farmaceitu asistentu) darbības uzskatāmas par juridiskās personas darbībām, par kurām atbildība piemērota Sūdzības iesniedzējai kā juridiskai personai. iestāde nenoliedz, ka pārkāpumus var izdarīt tikai fiziska persona, taču Aptiekas darbinieki darbojas juridiskās personas vārdā un interesēs.

Zāļu valsts aģentūrai (turpmāk – ZVA) izsniegt licenci Aptiekas darbībai ir pieprasījusi Sūdzības iesniedzēja, un licence Aptiekas darbībai Nr. /licences numurs/(turpmāk – Licence) ir izsniegta Sūdzības iesniedzējai kā licences turētājam.

Licence ir izsniegta kapitālsabiedrībai, konkrēti AS „/Nosaukums A/", nevis farmaceita vai farmaceita asistenta praksei vai koppraksei (skat. Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 4. punktu).

Minēto noteikumu 15. punktā ir noteikts, ka, lai saņemtu šo noteikumu 4.1. vai 4.2. apakšpunktā minēto licenci, vispārēja tipa aptiekas vai slēgta tipa aptiekas darbībai, iesniedzējs (konkrētajā gadījumā – Sūdzības iesniedzēja) iesniedz aģentūrā (ZVA) iesniegumu par licences aptiekas darbībai izsniegšanu vai pārreģistrēšanu vai par izmaiņām iesniegtajā informācijā un dokumentos. Iesniegumam pievieno nepieciešamo informāciju un dokumentus, tai skaitā apliecinājumu par telpu, aprīkojuma, personāla un dokumentācijas atbilstību šiem noteikumiem un normatīvajiem aktiem par aptieku darbību.

Tātad tieši licences turētājs (nevis Aptiekas vadītājs) nodrošina darbību atbilstoši licencē un tās pielikumos norādītajai informācijai, speciālās darbības nosacījumiem un farmācijas un veterinārfarmācijas jomu, narkotisko un psihotropo vielu un zāļu apriti regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām (skat. Ministru kabineta noteikumu Nr.800 81.1 .apakšpunkta prasības), proti, ja Licence būtu izsniegta Aptiekas vadītājai, tad arī varētu spriest par viņas atbildību.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestās daļas sankcija nosaka naudas soda minimālo un maksimālo robežu, bet atstāj amatpersonai rīcības brīvību attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanu.

Juridiskās personas administratīvās atbildības priekšnoteikums ir prettiesiska rīcība, un uz Sūdzības iesniedzēju kā juridisko personu ir attiecināms augstāk minētajos normatīvajos aktos noteiktais pienākums, par kura pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība. Gan Farmācijas likuma 22. pants, gan Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punkts no juridiskās personas kā tiesību subjekta prasa noteiktu rīcību – zāļu izsniegšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Protams, šo pienākumu juridiskās personas vārdā faktiski veic juridiskās personas pārstāvis – konkrēts Aptiekas darbinieks (Aptiekas vadītājs, farmaceits vai farmaceita asistents). Tomēr Aptiekas darbinieks neveic zāļu izsniegšanu par maksu savās interesēs, bet gan juridiskās personas, kuras darbinieks jeb pārstāvis viņš ir brīdī, kad veic kā darba ņēmējs darba pienākumus, interesēs.

Konkrētajā gadījumā fiziskās personas darbība ir attiecināma uz juridisko personu, jo ir konstatējama pastāvošā saikne (darba līgumtiesiskās attiecības) starp fizisko peronu (Aptiekas darbinieku) un tās izdarīto pārkāpumu (zāļu izsniegšanas nosacījumu pārkāpšana) un juridisko personu (Aptiekas licences turētāju – Sūdzības iesniedzēju), kā arī ir konstatējams Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punktā noteiktais pienākums licences turētājam nodrošināt konkrētā ārējā normatīvā aktā noteikto prasību ievērošanu.

Sūdzības iesniedzējas veiktais pārkāpums potenciāli varēja radīt sabiedrības interešu apdraudējumu ar neatgriezeniskām sekām, jo recepšu zāļu lietošana bez atbilstošiem ārsta norādījumiem var radīt tiešus vai netiešus draudus cilvēka veselībai, izraisot nevēlamas blakusparādības un kopumā var ietekmēt ārstēšanās procesu.

Turklāt Sūdzības iesniedzēja ir pārkāpusi vairāku normatīvo aktu prasības, līdz ar to pārkāpumu nav pamats uzskatīt par maznozīmīgu vai sabiedrībai nekaitīgu.

Sūdzības iesniedzējai ne tikai bija iespēja nodrošināt normatīvo aktu, par kuru pārkāpšanu paredzēta administratīvā atbildība, ievērošanu, bet tai bija pienākums veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu šo normatīvo aktu ievērošanu, kā tas noteikts Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punktā un Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81.1.apakšpunktā.

Izvērtējot lietā gūtos pierādījumus kopumā, Iestāde konstatē visas administratīvā pārkāpuma sastāva pazīmes un elementus, proti, prettiesisku rīcību – Sūdzības iesniedzējas kā juridiskas personas darbību, ar kuru tiek pārkāpts tiesību akta regulējums; prettiesiskas rīcības rezultātā iestājušās sekas, proti, sekas konkrētajā gadījumā ir gan pats fakts, ka ir pārkāpti tiesību akti, gan valstī noteiktā veselības aizsardzības kārtību; cēlonisko sakaru, proti, ka tieši Sūdzības iesniedzējas rīcība radīja norādītās

Sūdzības iesniedzējai bija iespēja nodrošināt normatīvajos aktos noteikto kārtību, izsniedzot Aptiekā recepšu medikamentus atbilstoši normatīvo aktu nosacījumiem un ievērojot normatīvajos aktos noteikto recepšu noformēšanas kārtību, taču tā vieglprātīgi paļāvusies uz zāļu izsniedzēju (Aptiekas darbinieku), cerot, ka tā ievēros Latvijas Republikā noteiktos zāļu izplatīšanas noteikumus.

Turklāt, Sūdzības iesniedzēja jau 2015. gadā, saņemot un apmaksājot līdzīgu sodu par recepšu zāļu neatbilstošu izplatīšanu, zināja, kādus pārkāpumus savā darbībā ir pieļāvusi, taču nekādus pasākumus neveica, lai tās personāls atturētos no zāļu izplatīšanu regulējošo normatīvo aktu prasību ignorēšanas. Sūdzības iesniedzēja nav minējusi nevienu apsvērumu, ko tā konkrēti ir darījusi, lai atturētu tās algotus darbiniekus izplatīt zāles bez receptēm.

Iestāde norāda, ka tā sākotnēji (laika posmā līdz 2016. gadam) par recepšu medikamentu izsniegšanu bez receptēm piemēroja sodu konkrētai fiziskai personai, proti, aptiekas farmaceitam vai aptiekas vadītājam. Līdz ar to, veicot pārbaudi /datums/ (kontroles akts Nr. /akta numurs/), pie administratīvās atbildības par norādīto pārkāpumu tika saukta Aptiekas vadītāja (/datums/lēmums Nr. /lēmuma numurs/).

Uzliekot sodu konkrētai fiziskai personai, proti, aptiekas vadītājam vai farmaceitam par recepšu medikamentu izsniegšanu bez receptēm, tas neapturēja recepšu zāļu nepamatotu izplatīšanu bez receptēm Sūdzības iesniedzējas aptieku klientiem. Tātad mērķis ierobežot recepšu zāļu neatbilstošu izsniegšanu, ar sākotnējiem preventīvajiem pasākumiem netika sasniegts.

Sūdzības iesniedzēja nav veikusi normatīvajos aktos noteiktās darbības, lai, veicot saimniecisko darbību, turpmāk nepieļautu zāļu izplatīšanas noteikumu pārkāpumus.

/datums/Veselības inspekcija sodīja licences turētāju (Sūdzības iesniedzēju) par recepšu zāļu izplatīšanas pārkāpumiem, piemērojot sodu Sūdzības

iesniedzējai kā licences turētājam (ar lēmumu Nr. /lēmuma numurs/ Sūdzības iesniedzējai kā licences turētājam uzlikts naudas sods 1600 EUR apmērā par recepšu zāļu izsniegšanu bez receptēm Sūdzības iesniedzējas citā aptiekā).

Iestāde nepiekrīt sūdzībā minētajam, ka Sūdzības iesniedzēja ir veikusi pasākumus, lai nodrošinām aptiekas darbību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, tostarp ir izstrādājusi stingrus priekšrakstus attiecībā uz amata pienākumu izpildi (nodrošinājusi, ka katram darbiniekam ir amata apraksts, kas satur gan amata pienākumu uzskaitījumu, gan pilnvarojumu), jo pārbaudes veicējam amata apraksti netika uzrādīti, kā arī ar daudzu dokumentu saturu darbinieki nebija iepazinušies, apliecinot to ar savu parakstu. Turklāt, ja Sūdzības iesniedzēja sastāda amata aprakstus un priekšrakstus, tas nozīmē, ka Sūdzības iesniedzēja uzņemas atbildību par Aptiekas darbu.

Ņemot vērā pārkāpuma raksturu, izdarīšanas apstākļus, kā arī Sūdzības iesniedzēju raksturojošās ziņas, secināms, ka administratīvais sods 2500 EUR apmērā ir piemērots pamatoti un tas ir samērīgs un atbilst Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 22. pantā noteiktajam soda mērķim.

Sūdzības iesniedzējai uzliktais naudas sods 35,2 % apmērā, kas ir 2500,00 EUR (no maksimāli iespējamā soda 7100 EUR) ir atzīstams par samērīgu piespiedu ietekmēšanas līdzekli par izdarīto pārkāpumu. Administratīvais pārkāpums nav uzskatāms par maznozīmīgu un konkrētajā gadījumā Sūdzības iesniedzēja nav atbrīvojama no administratīvās atbildības (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21. pants).

Administratīvais sods ir vērsts uz to, lai Sūdzības iesniedzēja savā turpmākajā komercdarbībā nepieļautu līdzīga rakstura pārkāpuma izdarīšanu, gan arī veiktu pasākumus, lai nodrošinātu normatīvo aktu ievērošanu, kā tas noteikts Farmācijas likumā un Ministru kabineta noteikumos Nr.800. Iestāde piebilst, ka vairāk kā gadu iepriekš, proti, /datums/tieši saistībā ar recepšu zāļu izsniegšanas kārtību Sūdzības iesniedzējas pārstāvim klātienē Veselības inspekcijas telpās, administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas laikā tika atkārtoti sniegti konkrēti padomi, kā nepieļaut līdzīgus zāļu izplatīšanas pārkāpumus aptiekās.

Iestāde secina, ka Sūdzības iesniedzēja nav izrādījusi pietiekošu interesi, kā uzlabot darbu aptiekās, jo vairāk kā divus gadus pārbaužu kontroles akti tiek sūtīti uz aptieku e-pasta adresēm, kas ļauj licences turētājam saņemt informāciju par neatbilstībām uzreiz pēc kontroles akta noslēgšanas. Pārbaužu laikā aptiekas tiek aicinātas sazināties ar Veselības inspekcijas inspektoriem par visiem jautājumiem ar e-pasta starpniecību, vai telefoniski, vai piesakot vizīti konsultācijas saņemšanai, taču Sūdzības iesniedzēja šo iespēju nav izmantojusi.

Lēmuma pieņemšanas gaitā ir iegūta visa nepieciešamā informācija, ir veikta pie atbildības sauktās personas uzklausīšana. Lēmums ir tiesisks, jo pilnībā atbilst gan materiālo, gan procesuālo tiesību normām, ir pamatoti konstatēti lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi, uzliktā naudas soda apmērs noteikts, ņemot vērā izdarītā administratīvā pārkāpuma raksturu, kā arī lemjot par naudas soda piemērošanu par administratīvo pārkāpumu, konkrētajā gadījumā ievērojot samērību starp pie atbildības sauktās personas rīcību.

Turklāt norādāms, ka jau viena recepšu medikamenta neatbilstoša izplatīšana ir augstāk minētā pārkāpuma sastāvs, un, konkrētā gadījumā ir konstatēts, ka receptes iztrūkst recepšu zāļu 8 iepakojumiem, bet piemērojamā soda sankcija ir noteikta tikai 35% apmērā no iespējamās soda sankcijas summas, ko nekādi nevar uzskatīt par neatbilstošu vai nesamērīgu.

Piemērotais sods ir atzīstams par samērīgu piespiedu ietekmēšanas līdzekli par izdarīto pārkāpumu.

Par minēto Lēmumu AS „/Nosaukums A/" iesniegusi sūdzību un lūdz to atcelt.

Sūdzībā norādīts, ka lietā nav strīda par Veselības inspekcijas amatpersonas Aptiekā veiktās pārbaudes laikā konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem, proti, par to, ka Aptiekā laika posma no /datums/līdz /datums/atsevišķas recepšu zāles izsniegtas bez attiecīgas normatīvajos aktos noteiktā kārtībā noformētas ārsta vai praktizējoša veterinārārsta receptes.

Lēmumā vairākkārt tiek uzsvērts, ka svarīgi ir ievērot normatīvajos aktos noteiktās prasības farmācijas jomā. Sūdzības iesniedzēja apliecina, ka pievienojas šiem apgalvojumiem, kā arī norāda, ka izprot tiesiskā regulējuma saturu, kura neievērošanas gadījumā var tikt radīts sabiedrības interešu apdraudējums.

Lēmumā norādīts, ka Sūdzības iesniedzēja kā Aptiekas licences turētājs (īpašnieks) ir atbildīga par to, ka recepšu zāļu izsniegšanā nav ievērotas Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas pirmā punkta, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punktā un 81.1. apakšpunktā noteiktās prasības.

Sūdzības iesniedzēja tam nepiekrīt, jo lietas ietvaros nav konstatēts, ka tieši Sūdzības iesniedzēja ir pieļāvusi administratīvo pārkāpumu, tādejādi, nav tiesiska pamata Sūdzības iesniedzēju saukt pie administratīvās atbildības (konstatētajiem juridiskajiem faktiem ir jāizriet no lietā esošajiem pierādījumiem).

Konkrētajā lietā ir strīds par juridiskas personas atbildības nošķiršanu no fiziskas personas atbildības.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] pantā ir noteikts, kuras personas (subjekts) ir saucamas pie administratīvās atbildības par šajā pantā paredzēto pārkāpumu izdarīšanu, proti, fiziskas un juridiskas personas.

Lemjot par administratīvās atbildības noteikšanu, attiecīgā administratīvā pārkāpuma subjekts noskaidrojams saskaņā ar attiecīgo nozari regulējošajām tiesību normām un ņemot vērā administratīvā pārkāpuma lietas faktiskos apstākļus.

Iestāde ir piemērojusi šādas tiesību normas, proti, Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas pirmā punktu, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punktu un 81.1. apakšpunktu, bet nav piemērojusi šādas tiesību normas, proti, Farmācijas likuma 38. panta pirmo daļu un Ministru kabineta 2010. gada 23. marta noteikumus Nr. 288 „Aptieku darbības noteikumi" (turpmāk arī – Ministru kabineta noteikumi Nr. 288).

Saskaņā ar Farmācijas likuma 38. panta pirmo daļu aptieku vada un par tās darbu ir atbildīgs aptiekas vadītājs. Savukārt Ministru kabineta noteikumi Nr. 288 reglamentē aptieku darbību un aptiekas vadītāja pienākumu apjomu, tostarp 3. nodaļā ir noteiktas prasības attiecībā uz darba organizāciju aptiekās un aptieku filiālēs. Noteikumi skaidri nosaka aptiekas vadītāja pienākumu un atbildības saturu.

Ņemot vērā Farmācijas likuma 38.panta pirmajā daļā noteikto, kā arī iepriekš minētajos Ministru kabineta noteikumos noteikto, konstatējams, ka valsts ar normatīvo aktu (tiesību normu) palīdzību ir noteikusi vēlamo kārtību attiecībā uz aptieku darbību. Ja Farmācijas likuma 38. panta pirmajā daļā un Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 25. puntā ir noteikts, ka par aptiekas darbību atbild aptiekas vadītājs, ir prezumējams, ka tādejādi likumdevējs apzināti ir vēlējies un paredzējis tieši aptiekas vadītāja atbildību (normatīvajos aktos noteiktajā apjomā).

Vienlaicīgi piemērojot atšķirīgus normatīvos aktus, ir jāvadās pēc mērķa, kādiem attiecīgais tiesiskais regulējums ir noteikts. Pēc būtības Ministru kabineta noteikumi Nr. 800, kurus piemērojusi Iestāde, nosaka speciālās prasības attiecībā uz farmaceitiskās darbības licencēšanu, tostarp, pienākumu nodrošināt normatīvo aktu prasībām atbilstošas telpas, aprīkojumu, iekārtas un personālu noteic Ministru kabineta noteikumi Nr. 288 nosaka speciālās prasības attiecībā uz aptieku darbību, tostarp nosaka aptiekas vadītāja pienākumu un atbildības saturu.

Līdz ar to attiecībā uz aptieku pamatdarbības jautājumiem (farmaceitisko aprūpi) speciālā tiesību norma ir Ministru kabineta noteikumi Nr. 288, kas noteic aptiekas vadītāju kā speciālo subjektu.

Attiecībā par konkrēto administratīvā pārkāpuma lietu ir secināms, ka Sūdzības iesniedzējas aptieku vada un par tās darbību ir atbildīga Aptiekas vadītāja, kas saņēmusi farmaceita profesionālās kvalifikācijas sertifikātu. Atbilstoši darba līgumam, aptiekas vadītāja ir atbildīga par kvalitatīvu farmaceitiskās aprūpes organizāciju un uzraudzību konkrētajā Aptiekā. Amata pienākumos ietilpst viņai pakļauto darbinieku apmācība, darba pienākumu sadale starp pakļautībā esošajiem darbiniekiem, lai nodrošinātu aptiekas efektīvu darbību, kā arī darbinieku darba pienākumu izpildes uzraudzība.

Aptieka nav tipiska tirdzniecības vieta un tās darbinieki ir reglamentētās profesijas pārstāvji, kuri izsniegto zāļu pareizību un atbilstību normatīvo

aktu prasībām apliecina ar savu personīgo parakstu un spiedogu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2005. gada 8. marta noteikumiem Nr. 175 „Recepšu veidlapu izgatavošanas un uzglabāšanas, kā arī recepšu izrakstīšanas un uzglabāšanas noteikumi", izsniedzot zāles farmaceitam vai farmaceita asistentam ir jānorāda noteikta satura informācija, kā arī šo informāciju jāapliecina ar parakstu un personīgo spiedogu.

Aptiekas licences turētājam nemaz nav tiesību izsniegt recepšu zāles un to var darīt tikai reglamentētās profesijas pārstāvji, proti, farmaceiti un farmaceitu asistenti. Farmaceitu un farmaceitu asistentu ētikas pamatprincipus nosaka Latvijas farmaceitu ētikas kodekss, kura 1.2. -1.7. apakšpunktos ir noteikts, ka farmaceita pamatpienākums ir sargāt katra cilvēka veselību un dzīvību.

Lai tiktu atzīta Sūdzības iesniedzējas kā Aptiekas licences turētāja atbildība, ir jākonstatē Sūdzības iesniedzējas atbildība. No lietā gūtajām ziņām viennozīmīgi izriet, ka Sūdzības iesniedzēja nav pilnvarojusi veikt darbības, kas ir pretrunā ar normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Lēmumā ir norādīts, ka plānveida kontrolēs nereti konstatēti pārkāpumi recepšu zāļu izsniegšanā, kad aptiekām peļņa rūp vairāk par pakļaušanos tiesiskajam regulējumam, kad tiek atrasti veidi, kā apiet normatīvo aktu prasības zāļu izplatīšanā. Tas ir īpaši viegli izdarāms, ja blakus aptiekai ir ārstniecības iestāde vai aptieka atrodas ārstniecības iestādes telpās, tad aptiekai uz vietas pieejamais ārsts vajadzīgās receptes izraksta [..].

Sūdzības iesniedzējas ieskatā šāds teksts ir tendenciozs un pēc būtības slēptā (netiešā) veidā bez attiecīga juridiska seguma izdara vispārinātu apgalvojumu par apzinātu un sistemātisku prettiesisku darbību veikšanu gan no veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju, gan aptieku puses (šādi fakti nav tikuši konstatēti konkrētās administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros un nav pierādīti ar konkrētiem faktiem).

Lēmumā norādīts, ka pārkāpumu veicis pārbaudes brīdī strādājošais Apliekas darbinieks (fiziska persona), taču Aptiekas darbinieks konkrētajā situācijā rīkojās kā juridiskas personas (Sūdzības iesniedzēja) algots darbinieks, un ne jau peļņas gūšanai, bet gan darbojas juridiskās personas vārdā un interesēs, lai veicinātu zāļu apgrozījumu ar peļņu juridiskās personas (Sūdzības iesniedzējas) interesēs, tāpēc Aptiekas darbinieku (Aptiekas vadītājas, Aptiekas farmaceitu un farmaceitu asistentu) darbības uzskatāmas par juridiskās personas darbībām, par kurām atbildība piemērota Sūdzības iesniedzējai kā juridiskai personai.

Ar minētajiem apgalvojumiem Iestāde cenšas nonivelēt likumā „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu" reglamentētās farmācijas profesijas pārstāvjus līdz parastu tirdzniecības pārstāvju līmenim, kas neatbilst Farmācijas jomu reglamentējošo normatīvo aktu jēgai un būtībai. Farmaceita izglītības diploms apliecina, ka attiecīgā persona ir apguvusi atbilstošas teorētiskās un praktiskās zināšanas par zālēm un vielām, kas tiek izmantotas zāļu ražošanā, par farmaceitisko tehnoloģiju un kontroli, zāļu lietošanu un par normatīvajiem aktiem farmācijas jomā un tieši farmaceits vai farmaceita asistents ir tas profesionālis, kas sniedz farmaceitisko aprūpi, nevis aptiekas Licences turētājs.

Iestādes paustais viedoklis par administratīvās atbildības pamatu ir ļoti vispārējs un balstīts uz gramatisku tiesību normu iztulkošanu. Fakts, ka Sūdzības iesniedzējas Aptiekā nodarbinātās personas ir darba tiesiskajās attiecībās, liecina tikai un vienīgi par to, ka darba tiesiskās attiecības starp darbiniekiem un Sūdzības iesniedzēju ir noformētas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Sūdzības iesniedzējas ieskatā kritiski ir vērtējams pieņēmums, ka jebkura no darbinieka puses veikta darbība būtu kvalificēja kā juridiskas personas darbība.

Līdz ar to Sūdzības iesniedzēja uzskata, ka nodarbinātības fakts kā tāds nevar būt par vienīgo nosacījumu, balstoties uz kuru tiek atzīta Sūdzības iesniedzējas administratīvā atbildība, savukārt fiziskas personas atbildība par tās prettiesisko rīcību tiek izslēgta vispār. Proti, Sūdzības iesniedzējas atbildība tiek prezumēta (jo nav pietiekami pamatots un pierādīts šis fakts) un netiek norobežota no tās pārstāvja (fiziskas personas) atbildības. Lietā nav noskaidrots pārkāpuma subjekts saskaņā ar attiecīgo nozari regulējošajām tiesību normām (Farmācijas likuma 38. panta pirmo daļu, Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 3. nodaļu).

Sūdzības iesniedzējas ieskatā ir nepieciešams konstatēt saikni starp fiziskas personas darbību un juridisku personu. Proti, lai uz Sūdzības iesniedzēju attiecinātu tās darbinieka (pārstāvju) profesionālo darbību, ir jākonstatē fakts, ka Sūdzības iesniedzēja ir devusi darbiniekam/iem (pārstāvim/iem) rīkojumu veikt pārkāpumu vai, ka pārkāpums ir izdarīts Sūdzības iesniedzējas interesēs. Lai piemērotu administratīvo atbildību juridiskai personai, nepietiek konstatēt, ka pārkāpums izdarīts ar juridiskai personai piederošiem rīkiem vai līdzekļiem vai, ka pārkāpumu izdarījis juridiskas personas darbinieks.

Sūdzības iesniedzēja piekrīt, ka tai ir pienākums arī ieviest noteiktus organizatoriskus pasākumus, lai nodrošinātu normatīvajos aktos noteikto prasību izpildi. Sūdzības iesniedzēja ir veikusi pasākumus, lai nodrošinātu aptiekas darbību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, tostarp ir izstrādājusi stingrus priekšrakstus attiecībā uz amata pienākumu izpildi (nodrošinājusi, ka katram darbiniekam ir amata apraksts, kas satur gan amata pienākumu uzskaitījumu, gan pilnvarojumu). Arī organizatoriskiem pasākumiem ir savas iespējamās realizācijas robežas, lai arī Sūdzības iesniedzēja vienmēr ir bijusi aktīva esošo procesu pārskatīšanā un meklējusi risinājumus to pilnveidošanai.

Tādejādi Sūdzības iesniedzēja arī nepiekrīt apgalvojumam, kas norādīts Lēmumā, ka tai bija iespēja nodrošināt normatīvajos aktos noteikto kārtību, taču tā vieglprātīgi paļāvusies uz zāļu izsniedzēju – Aptiekas darbinieku, cerot, ka tā ievēros Latvijas Republikā noteiktos zāļu izplatīšanas noteikumus.

Lēmumā norādīts, ka sākotnēji preventīvo pasākumu prakse, uzliekot sodu konkrētai fiziskajai personai – aptiekas vadītājam vai farmaceitam par recepšu medikamentu izsniegšanu bez receptēm, neapturēja recepšu zāļu nepamatotu izplatīšanu bez receptēm. Tātad mērķis – ierobežot recepšu zāļu neatbilstošu izsniegšanu, ar sākotnējiem preventīvajiem pasākumiem netika sasniegts.

Līdz ar to secināms, ka Iestādei nav juridisku argumentu attiecībā uz fiziskas personas atbildības nošķiršanu no juridiskās personas atbildības. Minētais apliecina to, Iestāde ir prezumējusi administratīvā pārkāpuma subjektu, nevis noskaidrojusi to, ņemot vērā administratīvā pārkāpuma lietvedībā esošos faktus.

Lietā nav arī pierādījumu tam, kā arī Sūdzības iesniedzējai tas nav zināms, ka Veselības inspekcija kaut reizi būtu vērsusies Latvijas Farmaceitu biedrībā, lai rosinātu Ētikas komisijā izlemt jautājumu par aizrādījumu, brīdinājumu, ierosinājumu farmaceita sertifikāta anulēšanai, vai ierosinājumu apturēt farmaceita reģistrāciju vai izslēgt to no Latvijas farmaceitu biedrības.

Sūdzības iesniedzēja uzskata, ka ir veikusi visas nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu Aptiekas darbību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, un Sūdzības iesniedzēju nevar uzskatīt par administratīvā pārkāpuma subjektu šādu apsvērumu dēļ: Sūdzības iesniedzēja ir nodrošinājuši kvalificētu darbinieku iesaisti Aptiekas darbības nodrošināšanā; ir veikusi pasākumus, lai nodrošinātu Aptiekas darbību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, tostarp ir izstrādājusi stingrus priekšrakstus attiecībā uz amata pienākumu izpildi (nodrošinājusi, ka katram darbiniekam ir amata apraksts, kas satur gan amata pienākumu uzskaitījumu, gan pilnvarojumu); ir nozīmējusi Aptiekas vadītāju, kas veic uzraudzību par Aptiekas darba organizāciju, tostarp atbild par tās padotībā esošo darbinieku amata pienākumu izpildes atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām; Sūdzības iesniedzēja nekādā veidā nav mudinājusi Aptiekā nodarbinātos, tajā skaitā Aptiekas vadītāju, rīkoties prettiesiski.

Ņemot vērā minētos argumentus, Sūdzības iesniedzēja lūdz atcelt Iestādes Lēmumu un izbeigt administratīvā pārkāpuma lietvedību.

Lietā saņemti Iestādes rakstveida paskaidrojumi, kuros norādīts, ka Iestāde uztur Lēmumā norādītos argumentus un papildus norāda, ka, lai darbinieki varētu izpildīt viņiem noteikto darbu, darba devējam jānodrošina kvalitatīva darba organizācija. Sūdzības iesniedzējai kā darba devējai, ievērojot normatīvo aktu prasības, jānosaka iekšējās darba kārtības prasības, tostarp, lai konkrētajā gadījumā tiktu ievēroti farmācijas jomas speciālie normatīvie akti.

Iestāde norāda, ka atbilstoši publiski pieejamām ziņām /mājaslapa/ aptieku uzņēmuma /Nosaukums B/ zīmola īpašnieks ir AS „/Nosaukums A/". Tādējādi Sūdzības iesniedzēja ir tā persona, kura lemj par tālāku aptieku tikla attīstību un pieņem būtiskus lēmumus aptieku tīklu saimnieciskās darbības veikšanā.

Ņemot vērā, ka Sūdzības iesniedzējai, kurai pieder Latvijā lielākais aptieku tīkls (apvieno vairāk nekā 230 aptiekas) un kura nodarbina vairāk kā 10 darbiniekus kā darba devējam saskaņā ar normatīvajiem aktiem, lai nodrošinātu uzņēmuma efektīvu saimniecisko darbību, ir pienākums pieņemt darba kārtības noteikumus. Juridiskās personas pienākums ir nodrošināt tās darbības atbilstību normatīvajiem aktiem, tostarp arī veikt pasākumus, lai tās nodarbināto, darbā pieņemto personu neizdarības, nepakļaušanās iekšējās darba kārtības prasībām dēļ, netiktu radītas juridiskai personai nelabvēlīgas sekas.

Sūdzības iesniedzējas darbībā līdzīga rakstura administratīvos pārkāpumus, kas saistīti ar neatbilstošu recepšu zāļu izsniegšanu aptiekās, un faktiem, ka aptiekas personāls izsniedz recepšu zāles bez atbilstošas receptes aptiekas klientiem, Veselības inspekcija ir konstatējusi jau iepriekš, un par to pārkāpēja ir saukta pie administratīvās atbildības, proti, ar /datums/lēmumu /lēmuma numurs/, piemērojot naudas sodu 1600 EUR apmērā un /datums/lēmumu /lēmuma numurs/, piemērojot naudas sodu 900 EUR apmērā.

Sūdzībā norādītais, ka Aptieku vada un par tās darbību ir atbildīga Aptiekas vadītāja, kura saņēmusi farmaceita profesionālās kvalifikācijas sertifikātu, neizslēdz administratīvās atbildības pamatu. Atbilstoši darba līgumam, Aptiekas vadītāja ir atbildīga par kvalitatīvu farmaceitiskās aprūpes organizāciju un uzraudzību konkrētajā Aptiekā. Tas nav pietiekams arguments, lai Sūdzības iesniedzēju atbrīvotu no atbildības par normatīvo aktu prasību pārkāpumu.

Konkrētajā situācijā Sūdzības iesniedzējai bija gan pienākums, gan iespēja nodrošināt Farmācijas likuma 22. panta prasību ievērošanu, piemēram, veicot personāla ārpuskārtas vai atkārtotas apmācības, paškontroles pasākumus, ārējo vai iekšējo auditu u.tml.

Sūdzības iesniedzējai, kas nodarbojas ar zāļu mazumtirdzniecību aptiekās jau vairāk kā 14 gadu, jāpārzina zāļu izplatītāja pienākums ievērot zāļu apriti un to regulējošo normatīvo aktu prasības.

Lietā nav konstatēti apstākļi, ka Sūdzības iesniedzējai nebija iespējams nodrošināt, lai Aptiekas personāls neizplata recepšu zāles Aptiekas klientiem bez atbilstošas receptes.

Aptiekas vadītāja, veicot darba pienākumus Aptiekā, neveica individuālu vai personisku darbību savās interesēs. Iepriekš minētā persona ir juridiskās personas algots darbinieks, kurš pieņemts darbā Aptiekā nevis personīgās peļņas gūšanai, bet lai veicinātu zāļu apgrozījumu un peļņu juridiskās personas interesēs, tāpēc administratīvās atbildības subjekts ir Sūdzības iesniedzēja.

Iestāde papildus akcentē faktu, ka tā ir saskārusies ar vairākiem gadījumiem, kad aptiekas vadītāja vietā paskaidrojumus par konkrētajā aptiekā konstatētu trūkumu un neatbilstību novēršanu Inspekcijai ir sniegusi un parakstījusi nevis aptiekas vadītāja, bet gan Sūdzības iesniedzējas kā komercsabiedrības valdes loceklis vai pilnvarotā persona, turklāt neinformējot aptiekas vadītāju par paskaidrojuma saturu.

Turklāt jāņem vērā, ka arī Aptiekas vadītāja kompetenci, izglītību, piemērotību darba pienākumu veikšanai utt. pirms darba tiesisko attiecību uzsākšanas izvērtē juridiska persona, proti, Sūdzības iesniedzēja, kas atkārtoti apliecina, ka par Aptiekas darbību atbild Sūdzības iesniedzēja.

Lēmumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, un norāda, ka Sūdzības iesniedzēja ir lietā apskatāmā pārkāpuma subjekts, proti, tā kā juridiska persona nedarbojas pati par sevi, bet darbojas ar fizisko personu starpniecību. Tādējādi Sūdzības iesniedzējas darbība vai bezdarbība faktiski ir fiziskas personas (darbinieka) darbība vai bezdarbība. Fiziskās personas darbība darba tiesiskajās attiecībās nevar tikt uzskatīta par personas individuālu vai personisku darbību. Šāda darbība tiek identificēta ar darba devēja darbību. Darbinieki sastāda juridiskās personas personālo substrātu, un tāpēc darbinieku darbības uzskatāmas par pašas juridiskās personas darbībām. Farmācijas likumā noteikto uzdevumu – izsniegt zāles atbilstoši normatīvo aktu prasībām – izpilda aptiekas darbinieks, kas nedarbojas savās interesēs, bet gan juridiskās personas interesēs.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81.1. apakšpunkts noteic imperatīvu pienākumu Aptiekai, un, ievērojot to, ka Aptiekas licences turētāja ir Sūdzības iesniedzēja, tad secināms, ka, neievērojot gan Farmācijas likuma 22. panta, gan Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81.1. apakšpunkta prasības, Sūdzības iesniedzēja ir izdarījusi administratīvu pārkāpumu – zāļu izplatīšanas kārtības neievērošanu.

Iestāde norāda, ka aptiekas vadītājs ir atbildīgs par darba organizāciju aptiekā, ievērojot Darba likumā, Darba aizsardzības likumā un Epidemioloģiskās drošības likumā noteiktās prasības, kā arī normatīvos aktus par profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām, un citu Ministru kabineta noteikumos Nr. 288 paredzēto pienākumu izpildi, bet nav atbildīgs par personāla pieņemšanu darbā, ievērojot konkrētās jomas darba specifiku un prasības.

Darbiniekam jādarbojas tikai un vienīgi darba devēja interesēs. Turklāt tieši uz licences turētāju gulstas pienākums nodrošināt darbību atbilstoši licencē un tās pielikumos norādītajai informācijai, speciālās darbības nosacījumiem un farmācijas un veterinārfarmācijas jomu, narkotisko un psihotropo vielu un zāļu apriti regulējošajos normatīvos aktos noteiktajām prasībām, kā to paredz Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81.1. apakšpunkts.

Ņemot vērā šos apstākļus, Iestāde uztur Lēmumā norādīto argumentāciju un uzskata, ka Lēmums ir pamatots, bet sūdzība ir noraidāma.

Lietā saņemti Sūdzības iesniedzējas rakstveida paskaidrojumi, kuros norādīts, ka lietā nav gūti pierādījumi tam, ka Sūdzības iesniedzēja būtu saviem darbiniekiem peļņas gūšanas nolūkos devusi norādījumus pārkāpt zāļu izplatīšanu reglamentējošos normatīvos.

Iestādes secinājumi, ka par visiem darbinieku pārkāpumiem atbildību nes darba devējs, ir nepareizi un nepamatoti. Darbinieka un darba devēja savstarpējās attiecības regulē Darba likuma un Civillikuma noteikumi. Iestāde nav ņēmusi vērā, ka abu šo likumu noteikumi paredz, ka darba tiesisko attiecību jomā pienākumi ir ne tikai darba devējam, bet arī darbiniekam, kā to noteic Darba likuma 28. panta otrās daļas, 81. panta pirmās daļas un Civillikuma 2185. panta, kā arī Farmācijas likuma 38. un 42. panta regulējums.

Iestāde lietā uzsvaru liek tikai uz darba devēja (licences turētāja) pienākumu nest pilnu atbildību par saviem darbiniekiem, taču nav ņēmusi vērā to, ka darba devējs nevar būt atbildīgs par ikvienu darbinieka rīcības veidu, jo pašam darbiniekam ir pienākums pildīt savu pienākumu.

Darba devējs brīdī, kad pieņem darbā darbinieku un atzīst tā kvalifikāciju par atbilstošu veicamajam darbam, nevar paredzēt darbinieka rīcības modeli ikkatrā dzīves situācijā.

Skatot kopsakarā Darba likuma 28. panta otro daļu, 81. panta pirmo daļu un Civillikuma 1782. pantu secināms, ka likumdevēja mērķis nav bijis Civillikuma 1782. pantā ietvert darba devēja pienākumu atbildēt par jebkuru darbinieka rīcību, bet gan mērķis ir bijis uzlikt par pienākumu darba devējam pārliecināties par darbinieka kvalifikāciju un tās atbilstību veicamajiem darba pienākumiem. Tālākā atbildība par to, kā un vai darbinieks ievēros darba līguma noteikumus, ir pārnesta uz darbinieku, un darba devējs neatbild par darbinieka rīcību, ko tas ir veicis, pārkāpjot darba līguma noteikumus.

Pēc analoģijas šai situācijai kā līdzīgu var minēt lietu, kurā uzņēmuma rīcībā ar Valsts darba inspekcijas lēmumu tika konstatēti darba aizsardzības prasību pārkāpumi, uzskatot, ka darba devējs nav pietiekami kontrolējis nodarbinātos, kā rezultātā noticis nelaimes gadījums darbā (lieta /lietas numurs/.). Izskatot lietu tiesa atzina, ka likumdevējs noteiktus pienākumus ir uzlicis gan darba devējam, gan darba ņēmējam.

Konkrētajā lietā situācija ir līdzīga. Proti, Sūdzības iesniedzēja nevar būt atbildīga par darbinieka pienākumu izpildi ciktāl tas attiecas uz to, vai pats darbinieks kādā konkrētā situācijā vien sev zināmu apstākļu dēļ neievēro darba līgumu. Turklāt, sertificēts farmaceits jau nav vienkāršs darbinieks, bet augsti kvalificēts un speciāli apmācīts veselības aprūpes darbinieks, kura mērķis ir sniegt farmaceitisko aprūpi atbilstoši augstākajiem veselības aprūpes standartiem un nekādā gadījumā nekaitēt pacientam.

Iestāde Lēmumā atzīst, ka Aptiekas darbinieks ir pārkāpis darba līguma, amata apraksta un līdz ar to Darba likuma un Civillikuma noteikumus, taču atbildību par šo pārkāpumu pārnes uz darba devēju, līdzīgi kā lietā Nr. /lietas numurs/, kurā tiesa atzina, ka šāda pieeja nav pamatota, jo pienākumu sadalījumam ir jābūt līdzvērtīgam, kā arī ir jāņem vērā cilvēciskais faktors un nodarbinātā kļūda.

Līdz ar to šāda Iestādes rīcība, Lēmumā atzīstot, ka par darbinieka pienākuma neievērošanu ir atbildīgs darba devējs, neatbilst Darba likuma 28. panta otrajā daļā, 81. panta pirmā daļā, Civillikuma 1782., 2185. pantā noteiktajam, tāpēc Lēmums ir nepamatots un materiālo tiesību normām neatbilstošs, kas tādējādi ir novedis pie nepareiza lēmuma lietā.

Iestāde Lēmumā nekādā veidā nepamato savu secinājumu par to, ka Sūdzības iesniedzējai kā licences turētājai ir jānes lielāka atbildība par darbinieka pieļautajiem pārkāpumiem nekā pašam darbiniekam, kas pārkāpumus pieļāvis. Iestāde šādu secinājumu nav pamatojusi ar materiālajām tiesību normām vai sniegusi citādu pamatojumu saviem secinājumiem. Līdz ar to Lēmumu nevar atzīt par pamatotu.

Sūdzības iesniedzēja nepiekrīt vispārinātam iestādes apgalvojumam par to, ka aptiekas darbinieki zāles pret samaksu izsniedz licences turētāja peļņas gūšanas nolūkos. Aptieka nav un nekad nav bijusi vienkāršs veikals, kur darbinieku uzdevums ir veikt preču pārdošanu pret samaksu. Saskaņā ar Farmācijas likuma 1. panta 4. punktu likumdevējs speciāli uzsvēris to, ka farmaceitisko aprūpi aptiekā sniedz farmaceits vai farmaceita asistents, nevis licences turētājs. Aptiekas vadītājs nav vienkāršs pārdevējs, bet saskaņā ar Farmācijas likuma 36. panta pirmo daļu licences turētājam ir obligāts pienākums slēgt darba līgumu ar sertificētu farmaceitu, kas sniedz zināmu garantiju, ka farmaceitiskā aprūpe tiks īstenota atbilstoši farmācijas likuma garam, nevis pēc komercdarbības principiem, kur pamatā ir peļņas gūšana.

Farmācija ir stingri regulēta nozare, kurā visu pirms ir piemērojams speciālais regulējums, šajā gadījumā par darbinieka un darba devēja atbildību, un tikai tajās jomās, kuras neregulē speciālais normatīvais regulējums, ir piemērojamas Darba likuma un Civillikuma vispārējās normas.

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2011/24/ES „Par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē" paredz ārstniecības personu (tajā skaitā farmaceitu un citu aptiekas darbinieku) profesionālās atbildības apdrošināšanas vai garantijas sistēmas izveidi pret pacientiem nodarīto kaitējumu. Pamatojoties uz šo direktīvu Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 26.1. apakšpunktā ir noteikts, ka licences turētājs [..] apdrošina aptiekā un aptiekas filiālē strādājošo darbinieku (kuri piedalās farmaceitiskās aprūpes sniegšanā) profesionālo civiltiesisko atbildību par iespējamo kaitējumu, kas var tikt nodarīts pacienta veselībai darbinieka darbības rezultātā.

No šī regulējuma skaidri izriet, ka profesionālās darbības kaitējumu trešajām personām farmācijas nozarē var nodarīt konkrētais farmaceits, nevis licences turētājs. Šī norma skaidri norāda uz to, ka likumdevējs diferencē aptiekas darbinieka un aptiekas licences turētāja profesionālo atbildību pret trešajām personām. Ja likumdevējs par farmaceitiskās aprūpes kļūdām būtu vēlējies noteikt licences turētāja atbildību, tad likumdevējs skaidri būtu paredzējis noteikt licences turētāja civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu.

Nav pamatota Lēmumā ietvertā norāde, ka uz Sūdzības iesniedzēju kā licences turētāju tiek uzlikta lielāka atbildība par Aptiekas darbību, nekā uz Aptiekas vadītāju.

Aptiekas licence ir cieši saistīta ar aptiekas vadītāju un otrādi. Bez aptiekas vadītāja netiek izsniegta licence, ja aptiekas vadītājs atstāj amatu, aptieka nevar turpināt licencēto darbību, bez attiecīgām izmaiņām licencē, kā to nosaka Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 „Farmaceitiskās darbības licencēšanas noteikumi" 42.punkts. Pēc būtības licences turētājs ir atkarīgs no sertificēta farmaceita- licences vadītāja un otrādi. Bez konkrēta aptiekas vadītāja, kura vārds un uzvārds ir ierakstāms licencē, aptieka nemaz nevar uzsākt savu darbību un saņemt licenci. No minētā var izdarīt secinājumus, ka licences turētājs nes atbildību par materiāli tehnisko aptiekas nodrošinājumu un darba līgumu slēgšanu ar farmācijas jomas profesionāļiem, savukārt sertificēts farmaceits par darba organizāciju un profesionālu farmaceitisko aprūpi aptiekā.

Lietā atrodas sekojoši dokumenti/pierādījumi: administratīvā pārkāpuma protokols, paskaidrojumi, /datums/kontroles akts, darba laika grafiks (kopijas), izdruka no Komercreģistra, informatīvi materiāli (paziņojumi).

Motīvu daļa

Izvērtējot lietā gūtos pierādījumus un sniegtos rakstveida paskaidrojumus, secināms, ka sūdzība ir noraidāma.

/datums/sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols par to, ka Sūdzības iesniedzējas Aptiekā laika posma no /datums/līdz /datums/atsevišķas recepšu zāles (8 iepakojumi) izsniegtas bez attiecīgas normatīvajos aktos noteiktā kārtībā noformētas ārsta vai praktizējoša veterinārārsta receptes.

Līdz ar to konstatēts, ka Sūdzības iesniedzēja kā kapitālsabiedrība (juridiska persona), kurai izsniegta licence Aptiekas darbībai, nav ievērojusi Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punkta un 42. panta prasības, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punkta un 81.1. apakšpunkta prasības un ar /datums/lēmumu Nr. /lēmuma numurs/ saukta pie administratīvās atbildības atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestajai daļai, uzliekot naudas sodu 2500 EUR apmērā.

Ar Iestādes /datums/Lēmumu minētais lēmums atstāts negrozīts.

Tiesa atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.[1 3] panta trešajai daļai pievienojas Lēmumā norādītajiem apstākļiem par pārkāpumu konstatēšanu.

Iestāde, pieņemot Lēmumu, ir izvērtējusi lietā iegūtos pierādījumus un Lēmumā norādījusi pārkāpuma faktiskos apstākļus un argumentus (motivāciju), kas to pamato. Iestāde ir izvērtējusi pierādījumus atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 243. un 244. panta prasībām. Lietā iegūtie pierādījumi ir pietiekami, pieļaujami un ticami pierādījumi, kas kopumā pierāda minētā kodeksa 46.[1] panta otrajā daļā paredzēta pārkāpuma esību.

Sūdzības iesniedzēja sūdzībā norāda, ka lietā nepastāv strīds par lietā konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem, proti, par to, ka Aptiekā laika posma no /datums/līdz /datums/atsevišķas recepšu zāles izsniegtas bez attiecīgas normatīvajos aktos noteiktā kārtībā noformētas ārsta vai praktizējoša veterinārārsta receptes.

Sūdzības iesniedzēja apstrīd to, ka Iestāde nav pareizi piemērojusi tiesību normas un nav pierādījusi Sūdzības iesniedzējas vainu un atbildību lietā apskatāmā pārkāpuma izdarīšanā. Sūdzības iesniedzēja norāda, ka lietā ir strīds par juridiskas personas atbildības nošķiršanu no fiziskas personas atbildības. Atbilstoši Farmācijas likuma 38. panta pirmajai daļai un Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 3. nodaļā ietvertajām tiesību normām darba organizāciju aptiekās un aptieku filiālēs veic aptiekas vadītājs, kurš arī ir lietā apskatāmā pārkāpuma speciālais subjekts. Atbilstoši darba līgumam Aptiekas vadītāja ir atbildīga par kvalitatīvu farmaceitiskās aprūpes organizāciju un uzraudzību konkrētajā Aptiekā. Līdz ar to Sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Iestāde ir nepareizi piemērojusi tiesību normas un attiecīgi nepareizi noteikusi pārkāpuma subjektu.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9. panta pirmajā daļā noteikts, ka par administratīvo pārkāpumu atzīstama prettiesiska, vainojama (ar nodomu vai aiz neuzmanības izdarīta) darbība vai bezdarbība, kura apdraud valsts vai sabiedrisko kārtību, īpašumu, pilsoņu tiesības un brīvības vai noteikto pārvaldes kārtību un par kuru likumā paredzēta administratīvā atbildība.

Tātad personas (arī juridiskas personas) administratīvās atbildības pamats izriet no minētajā tiesību normā ietvertajiem administratīvā pārkāpuma elementiem – prettiesiska rīcība un vaina.

Atbilstoši minētā kodeksa 10. un 11. pantam vaina ir definēta kā personas psihiska attieksme pret tās izdarīto darbību (bezdarbību). Tā kā juridiskai personai nepiemīt psihiska attieksme, tad juridiskas personas atbildības pamatu veido prettiesiska rīcība.

Juridiskas personas kā administratīvās atbildības subjekta prettiesiska rīcība var izpausties normatīvajos aktos noteiktu pienākumu (prasību) neizpildē, par ko ir paredzēta administratīvā atbildība, proti, juridiska persona ir pārkāpusi normatīvo aktu prasības, kas tieši noteic juridiskas personas noteiktu rīcību. Šāda gadījumā, lai piemērotu juridiskās personas atbildības pamatu, ir pietiekami konstatēt, ka juridiskā persona nav ievērojusi tai saistošas un izpildāmas normatīvo aktu prasības un ka juridiskai personai pastāvēja iespēja tās nepieļaut.

Juridiskas personas kā administratīvās atbildības subjekta prettiesiska rīcība var tvert saikni starp juridiskas personas pienākumu izpildi un fiziskas personas faktisku darbību juridiskas personas interesēs (pārkāpuma objektīvo pusi veidojošās darbības var izdarīt fiziska persona), jo juridiska persona kā tiesību subjekts savu tiesībspēju un rīcībspēju var īstenot ar pārstāvju starpniecību, kā arī slēdzot līgumus u.tml.

Attiecībā par juridiskas personas vainas formu judikatūrā ir paustas atziņas, ka juridiskās personas vaina nosakāma, ņemot vērā divus nosacījumus, proti, pirmkārt, vai juridiskajai personai bija iespēja nodrošināt noteikumu (konkrētajā gadījumā – zāļu aprites un izplatīšanas noteikumi) ievērošanu un, otrkārt, vai juridiskā persona veica nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to ievērošanu *(skat. Augstākās tiesas 2008. gada 15. maija spriedumu lietā Nr. SKA-0019/2009)*.

Latvijas Administratīvo 46.[1] panta sestajā daļā noteikta administratīvā atbildība par zāļu un aktīvo vielu importēšanas, ražošanas, kontroles vai izplatīšanas noteikumu pārkāpšanu.

Lietā noskaidrots, ka Sūdzības iesniedzējai kā kapitālsabiedrībai (juridiska persona) ir izsniegta licence Aptiekas darbībai. Līdz ar to Sūdzības iesniedzējas darbība (rīcība) tver to normatīvo aktu ievērošanu, kas noteic licences turētāja pienākumus saistībā ar zāļu apriti, tostarp izplatīšanu.

Farmācijas likuma 25. pantā noteikts, ka zāļu izgatavošana, ražošana, importēšana un izplatīšana Latvijas Republikā ir atļauta tikai tad, ja saņemta speciāla atļauja (licence) attiecīgajam uzņēmējdarbības veidam.

Savukārt minētā likuma 1. panta pirmās daļas 5.[1] punktā noteikts, ka farmaceitiskās un veterinārfarmaceitiskās darbības subjekts ir komersants [..], kas uz speciālās atļaujas (licences) pamata nodarbojas ar zāļu ražošanu, standartizāciju, kvalitātes kontroli vai izplatīšanu.

Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punktā noteikts, ja zāles noteiktas kā recepšu zāles, aptiekā tās drīkst izsniegt tikai pret attiecīgu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noformētu ārsta vai praktizējoša veterinārārsta recepti.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punktā un 81.1. apakšpunktā noteikts, ka licences turētājs nodrošina darbību atbilstoši licencē un tās pielikumos norādītajai informācijai, speciālās darbības nosacījumiem un farmācijas un veterinārfarmācijas jomu, kā arī zāļu apriti regulējošo normatīvo aktu prasībām. Turklāt šo noteikumu 81.5. apakšpunktam licences turētājs veic saņemto un piegādāto zāļu [..] uzskaiti un uzskaites kontroli atbilstoši normatīvajiem aktiem [..].

Minētās tiesību normas noteic tieši Sūdzības iesniedzējas kā Aptiekas licences turētājas pienākumu izpildīt normatīvo aktu prasības zāļu izplatīšanas jomā un nodrošināt Aptiekas darbību atbilstoši licencē norādītajai informācijai un zāļu apriti regulējošo normatīvo aktu prasībām.

Tātad Sūdzības iesniedzējai kā Aptiekas licences turētajai normatīvajos aktos uzliktie pienākumi noteic atbildību par šo prasību neievērošanu, proti, normatīvajos aktos ir ietverti licences turētāja pienākumi, kas ir jāievēro, bet tos neizpildot, licences turētājam iestājas administratīvā atbildība.

Līdz ar to licences turētajā atbildība ir atsevišķi noteikta (nošķirta atbildība) un tā izriet no normatīvo aktu regulējuma, kas uzliek licences turētājam pienākumu ievērot Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punkta, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punkta un 81.1. apakšpunkta prasības.

Licences turētājs atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajiem pienākumiem nodrošina gan aptieku darbību atbilstoši zāļu apriti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, gan veic zāļu uzskaiti un šīs uzskaites kontroli.

Tātad likumdevējs ir noteicis licences turētājam arī kontroles iespējas (instrumentus), lai nodrošinātu normatīvo aktu prasību ievērošanu zāļu aprites jomā, kās tas norādīts Iestādes paskaidrojumos, piemēram, veicot personāla ārpuskārtas vai atkārtotas apmācības, paškontroles pasākumus, ārējo vai iekšējo auditu u.tml.

Sūdzības iesniedzēja varēja un tai vajadzēja nodrošināt normatīvo aktu prasību izpildi. Kaut arī Sūdzības iesniedzēja norāda, ka tā ir veikusi noteiktus pasākumus zāļu izplatīšanu reglamentējošu normatīvo aktu izpildes ievērošanā, tostarp ir izstrādājusi priekšrakstus par aptiekas personāla amata pienākumu izpildi, tomēr, kā izriet no Lēmumā norādītās argumentācijas un lietā gūtajiem pierādījumiem, tad šie instrumenti (pasākumi) nav bijuši pietiekami efektīvi normatīvajos aktos noteiktā mērķa sasniegšanai.

No Lēmuma izriet, ka līdzīga rakstura pārkāpumi Sūdzības iesniedzējas aptieku darbībā ir bijuši konstatēti arī iepriekš. Līdz ar to, paļaujoties tikai uz personāla amata aprakstiem, šie instrumenti nav nodrošinājuši normatīvajos aktos noteikto prasību izpildi, kas ietilpa Sūdzības iesniedzējas kā licences turētājas pienākumos atbilstoši Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punkta, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punkta un 81.1. apakšpunkta prasībām.

Lēmumā norādīts, ka Sūdzības iesniedzēja nav izrādījusi pietiekošu interesi, kā uzlabot darbu aptiekās, jo vairāk kā divus gadus pārbaužu kontroles akti tika sūtīti uz aptieku e-pasta adresēm, kas ļauj licences turētājam saņemt informāciju par neatbilstībām uzreiz pēc kontroles akta noslēgšanas. Pārbaužu laikā aptiekas tiek aicinātas sazināties ar Veselības inspekcijas inspektoriem par visiem jautājumiem ar e-pasta starpniecību, vai telefoniski, vai piesakot vizīti konsultācijas saņemšanai, taču Sūdzības iesniedzēja šo iespēju nav izmantojusi.

Tātad Sūdzības iesniedzēja varēja objektīvi zināt un pārliecināties par to, vai Aptiekas darbība atbilst normatīvo aktu regulējumam un, konstatējot šīs darbības nepilnības vai neatbilstības, veikt pasākumus, lai tiktu nodrošināta normatīvo aktu ievērošana. Turklāt Lēmumā norādīts, ka par Veselības inspekcijas pārbaudi tika paziņots iepriekš un līdz ar to Aptiekai bija laiks sagatavoties pārbaudei, sagatavot visu kontrolei nepieciešamo dokumentāciju.

Līdz ar to lietā ir pamatoti konstatēts, ka Sūdzības iesniedzēja kā licences turētāja ir Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestajā daļā paredzētā pārkāpuma subjekts, jo, pirmkārt, normatīvie akti noteic tieši Sūdzības iesniedzējas kā Aptiekas licences turētājas tiešu pienākumu nodrošināt zāļu apriti (izplatīšanu) regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu Aptiekas darbībā, otrkārt, normatīvie akti noteic licences turētājam kontroles iespējas (instrumentus), lai nodrošinātu normatīvo aktu prasību ievērošanu zāļu aprites jomā, kas netika īstenoti pietiekami efektīvi, lai nepieļautu zāļu izplatīšanas prasību neizpildi.

Sūdzības iesniedzējas kā pārkāpuma subjekta atbildības pamats ir pamatoti konstatēts atbilstoši Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punktam, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punktam un 81.1. apakšpunktam.

Lietā iegūtās ziņas (pierādījumi) pamato cēloņsakarību starp Sūdzības iesniedzējas kā juridiskas personas (licences turētājas) uzņēmējdarbības veidu – farmaceitisko izstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos (aptiekās), un lietā konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem par normatīvo aktu prasību neievērošanu, kas ir saistošas Sūdzības iesniedzējai kā licences turētājai.

Sūdzībā ietvertā norāde, ka Aptiekas vadītāja ir atbildīga par darba organizāciju aptiekās un aptieku filiālēs atbilstoši Farmācijas likuma 38. pantam un Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 3. nodaļas regulējumam, neizslēdz Sūdzības iesniedzējas kā licences turētājas atbildību par to tiesību normu neizpildi, kas tai tieši uzliek pienākumu nodrošināt zāļu aprites (izplatīšanas) atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Tiesību normas, kas noteic aptiekas vadītāja rīcību un atbildību, un tiesību normas, kas noteic licences turētāja atbildību, ir nodalītas, proti, tās

noteic atsevišķu rīcības un atbildības (normatīvo aktu regulējuma) apjomu.

Konkrētajā gadījumā administratīvās atbildības pamats ir saistīts ar Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punkta, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punkta un 81.1. apakšpunkta prasību neievērošanu, kas ir attiecināms uz Sūdzības iesniedzējas kā licences turētājas atbildību, neizpildot šajās tiesību normās ietvertos pienākumus.

Atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 243., 244., 248. un 289.[6] panta regulējumam tiesa izvērtē tikai tos apstākļus un pierādījumus, kas attiecas uz konkrētajā lietā izskatāmo pierādīšanas priekšmetu (administratīvā pārkāpuma protokolā norādīto pārkāpuma būtību).

Apstāklis, ka Sūdzības iesniedzēja ir noslēgusi darba līgumu ar Aptiekas vadītāju vai farmaceitiem, neizslēdz Sūdzības iesniedzējas kā Aptiekas licences turētājas atbildību, jo normatīvajos aktos noteiktie licences turētāja pienākumi ir saistoši un izpildāma tikai šai konkrētai personai (licences turētājam), savukārt no darba līguma izrietošās saistības tver darba tiesisko attiecību regulējumu, kas nav lietā apskatāmā pārkāpuma tiešs priekšmets.

Nodarbinātība vai profesionālo pienākumu izpilde nepārliek (nepārnes) Sūdzības iesniedzējas kā licences turētājas atbildību par tai likumā noteikto pienākumu izpildi.

Atbilstoši Farmācijas likuma 25. un 36. pantam licence aptieku darbībai tiek izsniegta atbilstoši komersanta attiecīgajam uzņēmējdarbības veidam, proti, konkrētajā gadījumā licence Aptiekas darbībai ir izsniegta Sūdzības iesniedzējai kā kapitālsabiedrībai, kuras saimnieciskās darbības veids ir farmaceitisko izstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos (aptiekās).

Nav pamatota sūdzībā ietvertā norāde, ka atbilstoši Farmācijas likuma 38. pantam un Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 3. nodaļas regulējumam, kas noteic aptiekas vadītāja rīcību un atbildību, likumdevējs par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestajā daļā paredzēta pārkāpuma izdarīšanu ir noteicis tieši vai tikai aptiekas vadītāja atbildību par zāļu aprites/izplatīšanas normatīvo aktu prasību ievērošanu.

Minētā kodeksa 46.[1] panta sestā daļā noteic, ka par zāļu un aktīvo vielu importēšanas, ražošanas, kontroles vai izplatīšanas noteikumu pārkāpšanu, uzliek naudas sodu fiziskajām personām līdz trīsdesmit pieciem *euro*, bet juridiskajām personām – no četrsimt trīsdesmit līdz septiņtūkstoš simt *euro*, konfiscējot zāles vai aktīvās vielas vai bez konfiskācijas.

Minētās tiesību normas dispozīcija tver vairāku pārkāpumu iespējamību, kas saistīti ar zāļu apriti reglamentējošu normatīvo aktu neizpildi (pārkāpšanu).

Minētajā tiesību normā noteiktās atbildības subjekts ir tā persona, kura nav izpildījusi/ievērojusi konkrētu normatīvo aktu priekšrakstus un prasības, kas tai ir jāizpilda (konkrētajā gadījumā konstatēti Sūdzības iesniedzējas kā licences turētājas normatīvajos aktos noteikto pienākumu neizpilde).

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestajā daļā ietvertās tiesību normas soda sankcijā noteiktais definējums "uzliek naudas sodu fiziskajām personām [..], **bet** juridiskajām personām [..]" norāda, ka likumdevējs ir noteicis diferencētu pie administratīvās atbildības saucamo personu loku (gan fizisku, gan juridisku personas). Tātad norāde par fiziskas personas saukšanu pie administratīvās atbildības, neizslēdz juridiskas personas atbildības pamatu, un otrādi.

Vērtējot minētās tiesību normas jēgu gan no likumdevēja gribas un mērķa (teleoloģiskā interpretācijas metode), gan no tiesību normas gramatiskās interpretācijas, izriet, ka, nosakot minētā kodeksa 46.[1] panta sestajā daļā atbildības apjomu, ir lietots saiklis "bet", kas liecina par likumdevēja gribu un mērķi administratīvo atbildību un sodu noteikt atkarībā no konstatētā pārkāpuma apstākļiem (būtības). Tātad atbildības pamats ir konstatējams katrā gadījumā atsevišķi (nodalītā atbildība), atkarībā no konkrētā lietā konstatētajiem apstākļiem.

Tādējādi, ja konkrētās lietas ietvaros tiek konstatēti apstākļi (fakti), kas pamato to, ka konkrēta persona (konkrētajā gadījumā – Sūdzības iesniedzēja kā juridiska persona un Aptiekas licences turētāja) nav ievērojusi tos normatīvo aktu priekšrakstus, kas tas ir izpildāmi atbilstoši tās pienākumiem (licences turētājs), tad tā var tikt saukta pie atbildības par šajā normā paredzēta pārkāpuma izdarīšanu.

Lietā ir pamatoti konstatēts, ka Sūdzības iesniedzēja nav ievērojusi to normatīvo aktu prasības, kas tai ir/bija jāizpilda kā licences turētājai, un normatīvajos aktos noteikto licences turētāja pienākumus neizpilde ir Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestajā daļā noteiktās atbildības pamats.

Lietā konstatēts, ka Aptiekas darbinieks rīkojās kā juridiskas personas (Sūdzības iesniedzējas) algots darbinieks nevis personīgās interesēs, bet gan juridiskās personas (Sūdzības iesniedzējas) interesēs, kas tver tās saimniecisko darbību (zāļu izplatīšanu).

Apstāklis, ka Sūdzības iesniedzēja ir informējusi savus darbiniekus par normatīvo aktu regulējumu, neatbrīvo Sūdzības iesniedzēju no administratīvās atbildības, jo likumdevējs, paredzot atbildību par zāļu un aktīvo vielu importēšanas, ražošanas, kontroles vai izplatīšanas noteikumu pārkāpšanu gan fiziskai, gan juridiskais personai ir ņēmis vērā to, ka var pastāvēt atšķirīgi atbildības pamati, kas saistīti ar konkrētas personas pienākumu izpildes apjomu zāļu aprites jomā. Turklāt konkrētajā gadījumā Aptiekas vadītājs ir nodarbināts Sūdzības iesniedzējas Aptiekā un veic ne tikai savus kā farmaceita profesionālos pienākumus, bet arī pilda darba ņēmēja funkcijas, kas vērstas uz peļņas gūšanu darba devēja (Sūdzības iesniedzēja) interesēs.

Sūdzības iesniedzējas atsauce uz Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 26.1. apakšpunkta regulējumu par to, ka licences turētājs [..] apdrošina aptiekā un aptiekas filiālē strādājošo darbinieku profesionālo civiltiesisko atbildību par iespējamo kaitējumu, kas var tikt nodarīts pacienta veselībai darbinieka darbības rezultātā, kas attiecīgi norāda, ka par farmaceitiskās aprūpes kļūdām atbildība ir noteikta aptiekas vadītājam, nav attiecināma uz lietā apskatāmo pārkāpumu, jo minētā tiesību norma noteic profesionālo civiltiesisko atbildību, savukārt lietā apskatāmais pārkāpums attiecināms uz Sūdzības iesniedzējas kā Aptiekas licences turētājas pienākumu neizpildi, kas noteikti Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punktā, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81.1. apakšpunktā (atšķirīgi atbildības pamati).

Izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus kopumā, secināms, ka Sūdzības iesniedzēja kā licences turētāja ir Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46.[1] panta sestajā daļā paredzētā pārkāpuma subjekts un ir pamatoti saukta pie administratīvās atbildības atbilstoši minētās tiesību normas regulējumam.

Lietā netiek apšaubīta Aptiekas personāla/farmaceitu profesionalitāte, profesionālās zināšanas un prasmes atbilstoši katra speciālista profesionālai kvalifikācijai, kā to sūdzībā norāda tās iesniedzēja, proti, lietā netiek vērtēti un apspriesti jautājumi, kas tver noteiktas profesijas pārstāvju ētikas vai profesionālās kvalifikācijas jautājumus. Lietā tiek izskatītas un vērtas ziņas par faktiem, kas pamato to, ka Sūdzības iesniedzēja kā licences turētāja nav ievērojusi Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punkta, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punkta un 81.1. apakšpunkta prasības.

Tiesa piekrīt sūdzībā norādītajam, ka Lēmumā norādītie apstākļi par Veselības inspekcijas veikto pārbaužu rezultātā konstatētajiem apstākļiem (skat. Lēmuma 4 lpp. 4 rindkopu) ir vispārināti, jo konkrētas administratīvā pārkāpuma lietvedība/tiesvedība tiek veikta, ievērojot atbildības individualizācijas principu.

Tomēr Lēmumā norādītais apraksts par zāļu apriti un ar to saistītajām nepilnībām ir balstīts uz Veselības inspekcijas kā kontrolējošās iestādes pārbaužu laikā konstatētiem riskiem, kas ir novērojami zāļu aprites jomā un liecina par atbildības un soda piemērošanas nepieciešamību ne tikai atsevišķām personām, kuras faktiski veic zāļu pārdošanu, neievērojot normatīvo aktu prasības, bet arī personām, kurām ir izsniegta licence aptieku darbībai un kuru tiešais pienākums ir nodrošināt licencē norādīto darbību izpildi atbilstoši normatīvo aktu regulējumam.

Sūdzības iesniedzējai kā Aptiekas licences turētājai nevarēja pastāvēt tiesiska paļāvība, ka, neievērojot licences turētāja pienākumus, kas noteikti Farmācijas likuma 22. panta otrās daļas 1. punktā un 42. pantā, Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 81. punktā un 81.1. apakšpunktā, tiks izpildīti šo tiesību normu priekšraksti Aptiekas darbībā.

Tiesiskā paļāvība pastāv tikai gadījumā, kad tiek ievērotas normatīvo aktu prasības (tiesiskuma princips). Savukārt konkrētajā gadījumā Sūdzības iesniedzēja neizpildīja tai kā Aptiekas licences turētajai noteiktos pienākumus, tādējādi Sūdzības iesniedzēja nevar atsaukties uz tiesisku un aizsargājamu tiesisku paļāvību.

Par lietā apskatāmo pārkāpumu Sūdzības iesniedzējai uzlikts naudas sods 2500 EUR apmērā.

Atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 32. pantā noteiktajam, uzliekot sodu, ņem vērā izdarītā pārkāpuma raksturu, pārkāpēja personību, viņa vainas pakāpi, mantisko stāvokli, atbildību mīkstinošus un pastiprinošus apstākļus.

Sodu nosaka, ievērojot minētajā pantā noteiktos kritērijus un soda sankcijas robežas. Šo kritēriju izvērtēšanai jābūt līdzsvarotai (samērīguma princips) un individualizētai (soda individualizācijas princips), lai noteiktu pārkāpējam sodu atbilstoši tā piemērošanas mērķim.

Administratīvais sods ietver sevī leģitīmus mērķus tā piemērošanā, proti, mērķi, kas tieši vērsts uz pārkāpēju – ieaudzināt apzinīgu attieksmi pret saviem pienākumiem un atbildību, kā arī mērķi aizsargāt valsts un sabiedrības intereses, personiskās tiesības un brīvības, kā arī nostiprināt likumību, novērst tiesību pārkāpumus (sk. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 1. pantu).

Administratīvā soda mērķis par lietā konstatēto pārkāpumu ir vērsts uz to, lai noteiktu personas disciplīnu normatīvo aktu ievērošanā.

Vērtējot pārkāpuma raksturu, secināms, ka tas ir saistīts ar Sūdzības iesniedzējas kā Aptiekas licences turētājas pienākumu neizpildi.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 regulējumam, tostarp 14. punktā noteiktajam, komersants, iesniedzot pieteikumu licences saņemšanai un saņemot licenci, apņemas pildīt normatīvajos aktos noteiktos pienākumus, kas licences turētājam noteikti normatīvajos aktos par zāļu izplatīšanu, tostarp labas zāļu izplatīšanas prakses principiem un pamatnostādnēm. Šo normatīvo aktu prasību izpilde ir cieši saistīta ar likumdevēja noteiktu garantu tam, ka zāļu aprite (izplatīšana) noris atbilstoši normatīvo aktu priekšrakstiem un prasībām.

No lietas materiāliem un Komercreģistra ziņām izriet, ka AS „/Nosaukums A/" ir reģistrēta /datums/un tās uzņēmējdarbības veids ir farmaceitisko izstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos, proti, izdarītais pārkāpums ir tieši saistīts ar Sūdzības iesniedzējas komercdarbību. Sūdzības iesniedzējas kā komersanta pamatkapitāls sastāda 199 000 EUR.

Lietā noskaidrots, ka Sūdzības iesniedzēja iepriekš ir bijusi sodīta par līdzīgiem pārkāpumiem, proti, a r /datums/lēmumu /lēmuma numurs/, piemērojot naudas sodu 1600 EUR apmērā un /datums/lēmumu /lēmuma numurs/, piemērojot naudas sodu 900 EUR apmērā.

Pozitīvi ir vērtējamā Sūdzības iesniedzējas norāde, ka tā ir veikusi pasākumus, lai nodrošinātu Aptiekas darbību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, tostarp ir izstrādājusi stingrus priekšrakstus attiecībā uz amata pienākumu izpildi (nodrošinājusi, ka katram darbiniekam ir amata apraksts, kas satur gan amata pienākumu uzskaitījumu, gan pilnvarojumu), tomēr šie apstākļi neatbrīvo Sūdzības iesniedzēju no administratīvās atbildības, ņemot vērā to, ka šie instrumenti (pasākumi) nav bijuši pietiekami efektīvi normatīvajos aktos noteiktā mērķa sasniegšanai, kā arī riski, kas saistīti ar recepšu zāļu lietošanu bez atbilstošiem ārsta norādījumiem, var radīt nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēka veselību.

Līdz ar to lietā konstatēto pārkāpumu nevar vērtēt kā nebūtisku vai maznozīmīgu, un administratīvā soda piemērošana ir samērīga un proporcionāls atbilstoši pārkāpuma raksturam, Sūdzības iesniedzēju raksturojošām ziņām (komercdarbības veids, pamatkapitāla apjoms) un pārkāpējam piemēroto atbildības līdzekli – naudas sodu 2500 EUR apmērā, kas ir tuvs vidējās soda sankcijas robežai.

Nosakot soda apmēru, Iestāde ir izvērtējusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 32. pantā noteiktos soda piemērošanas kritērijus un pamatoti secinājusi, ka uzliktais naudas sods un tā apmērs ir vērtējams kā samērīgs un atbilst soda mērķa, kas pilda gan sodošu, gan preventīvu funkciju, lai turpmāk netiktu pieļauti šādi pārkāpumi.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.[12] panta otrās daļas 1. punktu, 289.[6] , 289.[13] pantu, tiesa

nosprieda

Veselības inspekcijas vadītājas /datums/lēmumu Nr. /lēmuma numurs/ atstāt negrozītu, bet AS „/Nosaukums A/" sūdzību noraidīt.

Spriedums pieejams 2018. gada 30. oktobrī.

Spriedumu var pārsūdzēt Rīgas apgabaltiesā 10 (desmit) darba dienu laikā no pilna nolēmuma pieejamības dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā.

Tiesnese S.Groza